

IZVJEŠTAJ O REGISTRIRANIM SLUČAJEVIMA
KRŠENJA PRAVA NA SLOBODU VJERE MUSLIMANA
U BOSNI I HERCEGOVINI U 2022. GODINI

IZVJEŠTAJ O REGISTRIRANIM SLUČAJEVIMA KRŠENJA PRAVA NA SLOBODU VJERE MUSLIMANA U BOSNI I HERCEGOVINI U 2022. GODINI

Izdavač:

RIJASET ISLAMSKJE ZAJEDNICE U BOSNI I HERCEGOVINI
KOMISIJA ZA SLOBODU VJERE

Za izdavača:

Muftija Remzija-ef. Pitić,
predsjednik Komisije

**RIJASET ISLAMSKJE ZAJEDNICE
U BOSNI I HERCEGOVINI**
KOMISIJA ZA SLOBODU VJERE

**IZVJEŠTAJ O REGISTRIRANIM SLUČAJEVIMA
KRŠENJA PRAVA NA SLOBODU VJERE MUSLIMANA
U BOSNI I HERCEGOVINI U 2022. GODINI**

Sarajevo, 2023.

Sadržaj

UVOD	7
PRAVNA REGULATIVA I MEĐUNARODNI STANDARDI O ZAŠTITI SLOBODE VJERE I UVJERENJA	8
Evropska konvencija o ljudskim pravima	8
Ustav Bosne i Hercegovine i ustavi entiteta	9
Zakon o slobodi vjere i pravnom položaju crkava i vjerskih zajednica u Bosni i Hercegovini	11
Zakon o zabrani diskriminacije	12
SLOBODA VJERE U BOSNI I HERCEGOVINI - OPĆE NAPOMENE	13
Tabelarni prikaz slučajeva u posljednjih šest godina (2017-2022)	16
PRIKAZ SLUČAJEVA KRŠENJA PRAVA	19
PRIJAVE KOJE JE ZAPRIMILA I RAZMATRALA KOMISIJA ZA SLOBODU VJERE	19
Muftijstvo mostarsko - džamija Rabrani	19
Muftijstvo mostarsko - uzurpacija Lakišića harema	20
JU "Medicinska škola" Bihać	22
Kazneno-popravni zavod Sarajevo (KPZ) - odjeljenje Ustikolina	22
MSSŽivinice - Elektrotehnički smjer	22
Ugrožavanje vjerskih sloboda u KPZ Busovača	23
Informacija o ispisivanju grafita uz mesdžid u džematu Rabrani	23
Zahtjev za slobodno vrijeme učenicima radi obavljanja džuma-namaza	23
 SLUČAJEVI REGISTRIRANI U ŠTAMPI, <i>ONLINE</i> MEDIJIMA I DRUŠTVENIM MREŽAMA (SKRNAVLJENJA DŽAMLIJA, MEZARJA I DRUGIH OBJEKATA ISLAMSKJE ZAJEDNICE)	 24
 FIZIČKI I VERBALNI NAPADI, GOVOR MRŽNJE	 26
 DISKRIMINACIJA	 33
ISLAMOFABIČNE IZJAVE POLITIČARA	39
PRIMJERI POZITIVNOG RJEŠAVANJA PROBLEMA DISKRIMINACIJE	41
PREPORUKE	43
KAKO PRIJAVITI KRŠENJE PRAVA NA SLOBODU VJERE	44

UVOD

Izveštaj Komisije za slobodu vjere Rijaseta Islamske zajednice o registriranim slučajevima kršenja prava na slobodu vjere muslimana u Bosni i Hercegovini na godišnjem nivou sumira pravne i društvene aspekte ostvarivanja prava na vjerske slobode i registrira slučajeve onemogućavanja primjene vjerskih prava, diskriminacije i nasilja po osnovu religijske pripadnosti.

Kako bi se ostvarili širi ciljevi zaštite i afirmacije vjerskih prava i sloboda muslimana, Izveštaj se ne odnosi samo na registraciju slučajeva kršenja vjerskih prava, nego sadrži i određene smjernice, preporuke i pozitivne primjere ostvarivanja vjerskih prava u društvu.

Ovaj izvještaj obuhvata slučajeve koji su evidentirani u medijima i koje je Komisija za slobodu vjere Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini primila i razmatrala u 2022. godini.

Načelno govoreći, u Bosni i Hercegovini postoji adekvatna zakonska osnova za zaštitu prava na slobodu vjere ili uvjerenja i eliminaciju diskriminacije na osnovu vjere ili uvjerenja. Međutim, teškoće se kontinuirano javljaju u primjeni zakonskih propisa, često zbog njihove neusklađenosti ili različite organizacione strukture državne organizacije i njenog ustrojstva, zatim zbog nedovoljne edukacije o načinima i mehanizmima ostvarivanja zaštite vjerskih prava, nepoznavanja zakonskih mogućnosti, te izostanka akomodacije vjere u posebnim regulatornim okruženjima, kao što je naprimjer radno mjesto.

PRAVNA REGULATIVA I MEĐUNARODNI STANDARDI O ZAŠTITI SLOBODE VJERE I UVJERENJA

Na međunarodnom nivou usvojeno je, na različitim razinama, više obavezujućih dokumenata kojima se štiti i promovira sloboda vjere i uvjerenja, a zabranjuje diskriminacija. Također, u pravnom sistemu Bosne i Hercegovine postoji adekvatan pravni okvir za zaštitu prava na slobodu vjere i uvjerenja, te eliminiranje diskriminacije na osnovu vjere ili uvjerenja. Podsjećamo na neke od tih dokumenata i zakonskih odredaba:

Evropska konvencija o ljudskim pravima

Evropska konvencija za ljudska prava iz 1950. godine oslanja se na Univerzalnu deklaraciju o ljudskim pravima Ujedinjenih nacija iz 1948. godine. Obuhvata građanska i politička prava koja se tiču svakodnevnog života u demokratskom društvu, kao i društveno-ekonomska prava koja garantiraju kvalitet života. Član 9. “Sloboda misli, savjesti i vjere” govori o slobodi vjere:

1. Svako ima pravo na slobodu misli, savjesti i vjere; ovo pravo uključuje slobodu promjene vjere ili uvjerenja i slobodu čovjeka da, bilo sam ili zajedno s drugima, javno ili privatno, ispoljava vjeru ili uvjerenje obredima, poučavanjem, praksom i pridržavanjem.
2. Sloboda ispovijedanja vjere ili uvjerenja može biti podvrgnuta samo onim ograničenjima koja su propisana zakonom i neophodna su u demokratskom društvu u interesu javne sigurnosti, radi zaštite javnog reda, zdravlja i morala, ili radi zaštite prava i sloboda drugih.

Član 14. Evropske konvencije za ljudska prava
zabranjuje diskriminaciju:

Uživanje prava i sloboda predviđenih ovom konvencijom osigurava se bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi, kao što su spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, veza s nekom nacionalnom manjinom, imovno stanje, rođenje ili drugi status.

Pored Konvencije, postoji Evropski sud za ljudska prava, koji se brine o primjeni Evropske konvencije za ljudska prava. On štiti prava pojedinaca koji su iscrpili domaće sudstvo, što znači da su prošli kroz sve sudske instance u domovini. Presude Suda su konačne i obavezne za sve članice Savjeta Evrope. S obzirom na to da je Bosna i Hercegovina članica Savjeta Evrope, obave-

zna je primijeniti Evropsku konvenciju za ljudska prava, kao i sve dosadašnje presude.

Ustav Bosne i Hercegovine i ustavi entiteta

Uvodni dio, odnosno preambula Ustava države Bosne i Hercegovine govori o principima jednakosti, prava, tolerancije, demokratskog organiziranja vlasti, pravične procedure i pluralističkog društva. Privrženost tim principima vrlo je značajna uzimajući u obzir činjenicu da se agresijom u toku devedesetih godina prošlog stoljeća pokušalo iskorijeniti stoljećima zastupljeno multireligijsko društvo Bosne i Hercegovine. Preambula, također, ističe okrenutost Bosne i Hercegovine prema Povelji Ujedinjenih nacija i Univerzalnoj deklaraciji o ljudskim pravima, te Međunarodnoj konvenciji o građanskim, političkim i kulturnim pravima. Važno je istaknuti da Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava ima prioritet u odnosu na domaće zakone. Član 2. Ustava izričito govori o ljudskim pravima i osnovnim slobodama:

Bosna i Hercegovina i oba entiteta osigurat će najviši nivo međunarodno priznatih ljudskih prava i osnovnih sloboda. (...) Prava i slobode predviđeni Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i u njenim protokolima se direktno primjenjuju u Bosni i Hercegovini. Ovi akti imaju prioritet nad svim ostalim zakonima (Ustav Bosne i Hercegovine, član 2. stav 2).

Ovi dokumenti, koji imaju supremaciju nad domaćim zakonom, utvrđuju da je manifestiranje religije u privatnom okruženju i na javnim mjestima zaštićena. Također, Ustav Bosne i Hercegovine tvrdi da svi ljudi na teritoriji Bosne i Hercegovine imaju pravo na ljudska prava i osnovne slobode, kao što su sloboda misli, savjesti i vjere, kao što stoji u članu 2. stav 3-4:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje: ...g) Slobodu misli, savjesti i vjere.

Uživanje prava i sloboda, predviđenih ovim članom ili međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu I ovog ustava, osigurano je svim licima u Bosni i Hercegovini bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi, kao što su spol, rasa, boja, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno i socijalno porijeklo, ili povezanost s nacionalnom manjinom, imovina, rođenje, ili drugi status.

U nastavku, član 2. također obavezuje državu Bosnu i Hercegovinu, sudove, agencije i državne organe da primjenjuju i da se prilagode ljudskim pravima i osnovnim slobodama, te da sarađuju i omoguće neograničen pri-

stup svim zainteresiranim međunarodnim monitoring organizacijama koje se bave ljudskim pravima.

Budući da je Bosna i Hercegovina politički ustrojena na državnom, entitetskom i kantonalnom nivou, relevantni su ustavi oba entiteta (Federacije Bosne i Hercegovine i Republike srpske), kad je riječ o pitanju slobode vjere. Ustav Federacije Bosne i Hercegovine iz 1994. godine jasno se oslanja na međunarodne konvencije o ljudskim pravima. Član 2. preuzet je iz Deklaracije Ujedinjenih nacija i navodi, između ostalog, “zabranu svake diskriminacije zasnovane na religiji”. Stoga, Ustav Federacije osigurava primjenu najvišeg nivoa međunarodno priznatih prava i sloboda, posebno u članu 2. stav 1:

Sve osobe na teritoriji Federacije uživaju prava na:

d) zabranu svake diskriminacije zasnovane na rasi, boji kože, spolu, jeziku, religiji ili vjerovanju, političkim ili drugim uvjerenjima, nacionalnom i socijalnom porijeklu;

l) slobodu mišljenja, savjesti i uvjerenja; slobodu religije, uključujući privatno i javno vjeroispovijedanje.

Ustavom bh. entiteta Republika srpska garantira se ravnopravnost građana.

Član 10. Ustava RS glasi:

Građani Republike su ravnopravni u slobodama, pravima i dužnostima, jednaki su pred zakonom i uživaju istu pravnu zaštitu bez obzira na rasu, spol, jezik, nacionalnu pripadnost, vjeroispovijest, socijalno porijeklo, rođenje, obrazovanje, imovno stanje, političko i drugo uvjerenje, društveni položaj, ili drugo lično svojstvo.

Iako član 10. Ustava Republike srpske kaže da su građani ravnopravni i da su jednaki pred zakonom te uživaju istu pravnu zaštitu, član 28. Ustava Republike srpske eksplicitno spominje Srpsku pravoslavnu crkvu te time daje prednost Srpskoj pravoslavnoj crkvi u odnosu na druge vjerske zajednice:

Jamči se sloboda vjeroispovijesti.

Vjerske zajednice su jednake pred zakonom, slobodne u vršenju vjerskih poslova i vjerskih obreda, mogu osnivati vjerske škole i izvoditi vjersku nastavu u svim školama svih stepena obrazovanja, baviti se privrednim i drugim djelatnostima, primati poklone, stvarati zadužbine i njima upravljati, u skladu sa zakonom.

Srpska pravoslavna crkva je crkva srpskog naroda i drugih naroda pravoslavne vjere.

Važno je istaknuti da se član 49. stav 4. Ustava Republike srpske poziva na Evropsku konvenciju o zaštiti ljudskih prava i sloboda.

Odredbe članova 13, 22, 23, 24, 25, 26, 28. i 30. Ustava o pravima i slobodama ostvarivat će se u skladu s odgovarajućim odredbama članova 8. do 11. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Zakon o slobodi vjere i pravnom položaju crkava i vjerskih zajednica u Bosni i Hercegovini

Drugi državni zakon značajan za tumačenje vjerskih sloboda i odnosa države i vjerskih zajednica jeste Zakon o slobodi vjere i pravnog položaja crkava i vjerskih zajednica u Bosni i Hercegovini, datiran 28. januara 2004. godine, a koji se često citira pod skraćenim imenom “Zakon o slobodi vjere”. Član 4. stav 1. ovog zakona potvrđuje princip jednakosti svih crkava i vjerskih zajednica u Bosni i Hercegovini:

Svako ima pravo na slobodu vjere i uvjerenja, uključujući slobodu javnog ispovijedanja, odnosno neispovijedanja vjere. Isto tako, svako ima pravo prihvatiti ili promijeniti vjeru, kao i slobodu - bilo sam ili u zajednici s drugima, javno ili privatno - da na bilo koji način očituje svoja vjerska osjećanja i uvjerenja obavljanjem obreda, izvršavanjem i pridržavanjem vjerskih propisa, držanjem do običaja i drugih vjerskih aktivnosti. Svako ima pravo na vjersku pouku, koju će vršiti samo osobe koje na tu službu imenuje službeno tijelo, ili predstavnik njegove crkve ili vjerske zajednice - kako u vjerskim ustanovama tako i u javnim i privatnim predškolskim ustanovama i osnovnim školama, te višim nivoima obrazovanja, što će se regulirati posebnim propisima.¹

Zakon o slobodi vjere važi za cijelu teritoriju Bosne i Hercegovine. Zato su vlasti entiteta, kantona, Brčko distrikta i općina dužni osigurati prava na slobodu uživanja i ispovijedanja vjere te zabranu svake diskriminacije zasnovane na vjeri ili drugom uvjerenju (član 3).

Član 5. zabranjuje napade i uvrede vjerskih službenika, oštećenja vjerskih objekata, ili druge imovine crkava i vjerskih zajednica, aktivnosti ili djela usmjerena na raspirivanje vjerske mržnje protiv bilo koje crkve, vjerske zajednice ili njezinih članova, omalovažavanje ili izrugivanje bilo koje vjere.

Član 15. uvodi novu mogućnost redefiniranja odnosa između države i vjerskih zajednica:

Pitanja od zajedničkog interesa za Bosnu i Hercegovinu i neku ili više crkava i vjerskih zajednica mogu se uređivati i sporazumom koji zaključuje Predsjedništvo Bosne i Hercegovine, Vijeće ministara, vlade entiteta te crkva, odnosno vjerska zajednica.

1 Službeni glasnik BiH, br. 5/04.

Tako ovaj član predviđa da crkve i vjerske zajednice mogu potpisati sporazum, koji bi riješio neka specifična pitanja koja nisu obuhvaćena Zakonom, a za dobrobit građana, odnosno vjernika. Osim toga, nastavlja se sekularno uređenje, odnosno princip odvajanja državnih struktura i vjerskih zajednica, ali se potiče njihova saradnja.

Zakon o zabrani diskriminacije

Postoji još jedan značajan državni zakon, a to je Zakon o zabrani diskriminacije iz 2009. godine, koji, kako stoji u članu 2. stav 1., ne dopušta:

Svako različito postupanje, uključujući svako isključivanje, ograničavanje ili davanje prednosti utemeljeno na stvarnim ili pretpostavljenim osnovama prema bilo kojem licu ili grupi lica na osnovu vjere ili uvjerenja, kao i svaka druga okolnost koja ima za svrhu ili posljedicu da bilo kojem licu onemogući ili ugrožava priznavanje, uživanje ili ostvarivanje na ravnopravnoj osnovi prava i slobode u svim oblastima javnog života.

Zatim nastavlja u istom članu 2:

Zabrana ovakve diskriminacije primjenjuje se na sve javne organe, kao i na sva fizička ili pravna lica, kako u javnom tako i u privatnom sektoru, u svim oblastima, a naročito: zaposlenja, članstva u profesionalnim organizacijama, obrazovanja, obuke, stanovanja, zdravlja, socijalne zaštite, dobara i usluga namijenjenih javnosti i javnim mjestima te obavljanja privrednih aktivnosti i javnih usluga.²

2 Službeni glasnik BiH, br. 59/09 i 66/16.

SLOBODA VJERE U BOSNI I HERCEGOVINI - OPĆE NAPOMENE

Prema rezultatima popisa stanovništva iz 2013. godine, u Bosni i Hercegovini živi 3.531.159 stalnih stanovnika. Od toga, u entitetu Federacije Bosne i Hercegovine živi 2.219.220 stanovnika (62,85%), u bosansko-hercegovačkom entitetu RS 1.228.423 stanovnika (34,79%), te u Brčko distriktu 83.516 stanovnika (2,37%).

Kada je riječ o nacionalnoj strukturi, u Bosni i Hercegovini živi 50,11% stanovnika, koji su se izjasnili kao Bošnjaci, od kojih je najveći broj muslimana, zatim 30,78% stanovništva izjasnilo se kao Srbi, dok se 15,43% izjasnilo kao Hrvati. Nacionalno se nije izjasnilo 0,77% stanovništva, dok je manje od 3% u kategoriji “ostalih”, u šta ulaze pripadnici 17 nacionalnih manjina, te druge etničke skupine. Po entitetima, u Federaciji Bosne i Hercegovine živi 70,4% Bošnjaka, Hrvata je 22,4%, a Srba 3,6%, dok u bosanskohercegovačkom entitetu RS živi 81,5% Srba, 14% Bošnjaka i 2,4% Hrvata. U Brčko distriktu živi 40,3% Bošnjaka, potom 34,6% Srba, te 20,7% Hrvata.

Statistički podaci o jeziku koji koriste stanovnici Bosne i Hercegovine su sljedeći: bosanski govori 52,86%, srpski 30,76%, a hrvatski 14,6% stanovništva. Prema vjeroispovijesti, u Bosni i Hercegovini živi 50,7% muslimana, 30,75% pravoslavaca te 15,19% katolika.

Prema posljednjem popisu, obavljenom u bivšoj Jugoslaviji tokom 1991. godine, u Bosni i Hercegovini je živjelo 4.377.033 stanovnika, od čega Muslimana 1.902.956, Srba 1.366.104, Hrvata 760.852 te Jugoslovena 242.682. To znači da je na popisu 2013. godine bilo 845.874 stanovnika manje.

Kršenje vjerskih prava i sloboda u svakom društvu predstavlja veoma specifično i osjetljivo pitanje. Međutim, posebno u etničkim i konfesionalnim veoma heterogenim sredinama, kao što je Bosna i Hercegovina, to može imati dublje i šire društvene i političke implikacije. Stoga je značajno podizati društvenu svijest i osjetljivost u vezi sa vjerskim pravima i slobodama. Statistička analiza kršenja vjerskih prava muslimana, koju je Komisija evidentirala u posljednjih pet godina, pokazuje oscilacije u registriranim slučajevima. Ipak, s jedne strane ukazuje na kontinuirano postojanje problema, a s druge strane Komisija je svjesna da mnogi slučajevi nisu prijavljeni ni evidentirani, pa je ovaj problem izraženiji nego što ovi podaci pokazuju.

U javnim ustanovama u bosanskohercegovačkom entitetu RS istaknuti su pravoslavni simboli i ikonografija Srpske pravoslavne crkve, što je dugo-

godišnja praksa koja nema valjano pravno uporište i u suprotnosti je principu odvojenosti države i vjere, kao i s načelom jednakosti vjerskih zajednica i crkava. Komisija upozorava na neprimjerenu ikonografiju, svetkovine, slave i druge diskriminirajuće sadržaje u javnim ustanovama i institucijama, naročito, ali ne samo, u bosanskohercegovačkom entitetu Republika srpska. Bez imalo sumnje, prisustvo vjerske ikonografije i simbola jedne vjerske zajednice u javnim ustanovama i institucijama dovodi pripadnike drugih vjerskih uvjerenja u nepovoljan i diskriminatorni položaj. Krsne slave, pravoslavni religijski obredni programi, kojima su podvrgnuti i muslimani, ugrožavaju pravo muslimana na slobodu vjere i uvjerenja, što je posebno izraženo u javnim školama. Muslimanska djeca, kao najranjivija društvena populacija, naročito se dovode u nepovoljan i krajnje mučan položaj prilikom obilježavanja pravoslavnog praznika Sv. Save, koji obilježavaju škole u entitetu Republika srpska 27. januara. Ovaj praznik u svojoj pojavnosti mnogo je više od školskog praznika i stvarno i simbolički je prožet pravoslavnom obrednom praksom i simbolikom. Prisiljavanje (obaveza) muslimana da učestvuju u takvim školskim programima, ili borave u školi tokom njihove realizacije, predstavlja indoktrinaciju i nesumnjivo (grubo) kršenje temeljnog prava na slobodu vjere ili uvjerenja i flagrantni je udar na ljudsko dostojanstvo ove djece.

Veliki broj gradova i općina u bosanskohercegovačkom entitetu RS obilježavaju pravoslavni praznik kao dan grada ili općine. Ti dani se obilježavaju kao javni praznici. Ilustracije radi, pravoslavni religijski praznik Spasovdan je krsna slava grada Banje Luke. Ovaj praznik obilježava grad Banja Luka zajedno sa Srpskom pravoslavnom crkvom 6. juna svake godine. Obilježavanje počinje obavljanjem religijske liturgije. Krsna slava grada Zvornika je Sveta Petka Trnova, koja se smatra i zaštitnicom grada. Ovaj praznik se obilježava 8. augusta. Praznik počinje, također, liturgijom, a nastavlja se povorkom kroz grad na čelu s ikonom Svete Petke Trnove. Ovaj dan se obilježava kao javni praznik koji se čestita svim građanima Zvornika.

Komisija smatra da sekularna država ima obavezu zaštititi svakog pojedinca od diskriminacije i indoktrinacije, a naročito diskriminacije po osnovu vjere i vjerskog uvjerenja, dok javna vlast i institucije moraju biti odraz vjerske, kulturne i nacionalne raznolikosti društvene zajednice. Krsne slave i pravoslavni praznici te zaštitnici gradova i općina predstavljaju eklatantan primjer ignoriranja muslimanskog i bošnjačkog identiteta, njihove kulture i tradicije, te diskriminacije muslimana i agresivno nametanje pravoslavnog identiteta u javnom prostoru.

Bošnjačka djeca u osnovnim i srednjim školama u bosanskohercegovačkom entitetu RS već dugi niz godina uskraćena su za temeljno pravo imenovanja vlastitog jezika njegovim pravim imenom. Umjesto navođenja u školskoj dokumentaciji termina bosanski jezik, koji je ustavna kategorija, škole

u bosanskohercegovačkom entitetu RS izmislile su i samovoljno uvele naziv “bošnjački jezik”. Roditelji djece već skoro jednu deceniju vode pravnu borbu kako bi ostvarili zagaranirano pravo da izučavaju bosanski jezik i da se pod tim imenom vodi u školskoj dokumentaciji. Vlast u bosanskohercegovačkom entitetu RS uporno nastavlja kršiti ovo temeljno pravo i ostaje dosljedna diskriminaciji bošnjačke djece.

Komisija posebno ukazuje na visok potencijal opasnosti po širu društvenu zajednicu koju u sebi nosi pojava čiji je protagonist u javnom prostoru član Predsjedništva Bosne i Hercegovine iz bosanskohercegovačkog entiteta RS Milorad Dodik. Nepodnošljivo dugi period Dodik, koristeći posebno medije u Bosni i Hercegovini i Srbiji, uporno širi otvorenu mržnju prema muslimanima, njihovoj vjeri i kulturi. On naziva Bošnjake vjerskom odrednicom “muslimani”, koristi neprimjerene i uvredljive kvalifikacije, nazivajući ih “konvertitima”, “podaničkim narodom”, “samo konvertiti na taj način funkcioniraju, kakvi su muslimani, jer su oni konvertovali svoju vjeru u nekom tamo vremenu...” Ovo je usamljeni primjer u savremenoj Evropi da jedan visokorangirani političar autohtonom narodu, u svojoj državi, oduzima nacionalni identitet, svodi ga na vjersku grupu, te u kontekstu snažnih političkih tenzija širi otvorenu mržnju i stigmatizaciju. U stvarnom i simboličkom smislu univerzalni pojam “musliman”, s kojim se identificira preko milijardu stanovnika na zemaljskoj kugli, Dodik predstavlja sumnjivim, neprijateljskim i društveno opasnim. Ovo prevazilazi primjer direktne islamofobije u užem i širem razumijevanju ovoga pojma, jer je čin mrzilačkog targetiranja s pozicije efektivne moći cijele jedne grupe radi njene eliminacije u njenom fizičkom ili stvarnom identitetskom smislu, što podsjeća na raniji koncept koji oslikava izjava ratnog zločinca Biljane Plavšić iz 1993. godine “da su muslimani genetski kvaran materijal”. Poznato je kakve je užasne zločine ovaj koncept iza sebe ostavio. Kampanja koju kontinuirano provodi Dodik, ako se imaju u vidu historijske okolnosti i teško naslijeđe krvave prošlosti i genocida, razbuktava nacionalističku ostrašćenost i sigurno vodi u diskriminaciju, neprijateljstvo i fizičko ugrožavanje života i imovine Bošnjaka samo zato što se percipiraju muslimanima. Komisija upozorava na ozbiljnost ove kampanje, njene destruktivne posljedice, anticivilizacijski i antiljudski karakter.

Govor mržnje i krivična djela iz mržnje i dalje su prisutna u bosanskohercegovačkom društvu. Institucije Bosne i Hercegovine nisu pokazale dovoljno spremnosti i kapaciteta u borbi protiv ove negativne i društveno vrlo opasne pojave. Govor mržnje naročito je prisutan na društvenim mrežama, a koje nisu do sada dovoljno tretirane kroz sudske postupke. U ovoj godini zabilježen je značajan broj oslikavanja murala presuđenih ratnih zločinaca, popraćeni tekstovima natopljenim govorom mržnje. Veličanje presuđenih ratnih zločinaca i njihovih djela ne samo da unosi duboki nemir u društvo,

nego drsko prkosi osnovnim vrijednostima na kojima počiva savremena civilizacija. Muslimani u njima vide ponovno rehabilitiranje i nastavak politike i kulture ubijanja, progona i ostvarenja genocidnih ciljeva, kojima su bili izloženi tokom agresije na Bosnu i Hercegovinu 1992–1995. godine.

Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini, kao tradicionalna zajednica muslimana, diskriminirana je od strane države usljed nemogućnosti da - poput Katoličke i Pravoslavne crkve - potpiše Ugovor s državom na način kako je to Predsjedništvo Bosne i Hercegovine u augustu 2007. godine učinilo ratificirajući Osnovni ugovor između Bosne i Hercegovine i Svete Stolice, a u maju 2008. godine Osnovni ugovor između Bosne i Hercegovine i Srpske pravoslavne crkve. Ugovor, koji se očekuje da Islamska zajednica potpiše sa državom Bosnom i Hercegovinom, kao što je to učinjeno sa Katoličkom crkvom i Srpskom pravoslavnom crkvom, trebalo bi da poboljša i osnaži instrumente zaštite prava muslimana, posebno onog dijela prava koja se odnose na specifične potrebe muslimana. Odugovlačenje i blokiranje procesa usaglašavanja prijedloga ugovora negativno se odražava na slobodu vjere i diskriminira cijelu Islamsku zajednicu i muslimane u odnosu na druge dvije tradicionalne vjerske zajednice i njihove vjernike. Član Predsjedništva Bosne i Hercegovine iz bosanskohercegovačkog entiteta RS u više navrata se izjašnjavao protiv potpisivanja ugovora sa Islamskom zajednicom.

U nedostatku zakona o restituciji još uvijek većina vakufske imovine, koju je bivša Jugoslavija nacionalizirala, nije vraćena Islamskoj zajednici, iako se Zakonom o slobodi vjere i pravnom položaju crkava i vjerskih zajednica daje vjerskim zajednicama pravo na restituciju eksproprirane imovine u čitavoj zemlji “u skladu sa zakonom”. Međutim, ono što još više zabrinjava jeste da su pojedine općine, nakon agresije na Bosnu i Hercegovinu, raspolagale vakufskom imovinom koju su naslijedile kao nacionaliziranu, iako je visoki predstavnik za Bosnu i Hercegovinu zabranio raspolaganje takvom imovinom, a nakon toga i Zakon o stvarnim pravima FBiH to je zabranio.

Tabelarni prikaz slučajeva u posljednjih šest godina (2017-2022)

R/B	Registrirani slučajevi	2022.	2021.	2020.	2019.	2018.	2017.
1.	Skrnavljenje džamija, mezarja i drugih objekata Islamske zajednice	7	8	4	5	10	11
2.	Verbalni napadi	2	1	1	3	1	1
3.	Fizički napadi	3	1	1	2	0	2
4.	Obrazovanje i obrazovne ustanove	5	2	2	0	1	1
5.	Govor mržnje i islamofobija	6	9	1	4	11	4
6.	Ukupno	23	21	9	14	23	19

Sagledavajući stanje u Bosni i Hercegovini, s pozicije zakonskih mogućnosti i ograničenja uživanja slobode vjere i uvjerenja, pojedini zakoni sadrže sporne odredbe sa apsolutnom zabranom javnog vjerskog izražavanja, kao npr. zakoni o policijskim službenicima Bosne i Hercegovine, Federacije BiH, bosanskohercegovačkom entitetu RS i Brčko distrikta, zatim zakoni o sudovima u Federaciji BiH, bosanskohercegovačkom entitetu RS i Brčko distriktu, te Zakon o državnoj službi u Federaciji Bosne i Hercegovine.

Zakon o policijskim službenicima Bosne i Hercegovine³ u čl. 36. st. 3. navodi da je dužnost policijskih službenika da budu “nepriistrasni i da se suzdrže od javnog ispoljavanja vjerskih uvjerenja dok su na dužnosti”. Identičnu formulaciju sadrže Zakon o policijskim službenicima Federacije BiH⁴ u čl. 36. st. 3; Zakon o policijskim službenicima Republike srpske⁵ u čl. 39. st. 3. i Zakon o policijskim službenicima Brčko distrikta Bosne i Hercegovine⁶ u čl. 48. st. 3.

Zabrana javnog ispoljavanja vjerskih uvjerenja sadržana je i u zakonima o sudovima u Federaciji BiH, Republici srpskoj i Brčko distriktu. U čl. 13. st. 1. Zakona o sudovima u Federaciji BiH⁷, kaže se da: “Suci i službenici Suda ne smiju ispoljavati bilo kakvu vjersku, političku, nacionalnu ili drugu pripadnost za vrijeme obavljanja službenih dužnosti.” Identičnu formulaciju sadrži i Zakon o sudovima Republike Srpske⁸ u čl. 13. st. 1, dok Zakon o sudovima Brčko distrikta⁹ u čl. 14. ima sličnu odredbu: “Sudije ne smiju isticati oznake vjerske, političke, nacionalne ili druge pripadnosti, niti se takve oznake smiju isticati bilo gdje u sudskim prostorijama.” Zakon o sudu Bosne i Hercegovine¹⁰ nema takvu ili sličnu odredbu koja bi se odnosila na vjerska ograničenja.

U Zakonu o državnoj službi u Federaciji BiH¹¹ u čl. 17. st. 3, kaže se: a) da je državni službenik nepristrasan, a naročito da se “suzdržava od javnog ispoljavanja političkih uvjerenja i ne zloupotrebljava vjerska uvjerenja”. Za

- 3 Zakon o policijskim službenicima Bosne i Hercegovine (*Službeni glasnik*, br. 27/04, 63/04, 5/06, 58/06, 15/08, 63/08, 35/09 i 07/12).
- 4 Zakon o policijskim službenicima Federacije BiH (*Službene novine Federacije BiH*, br. 27/05 i 70/08).
- 5 Zakon o policijskim službenicima Republike Srpske (*Službeni glasnik Republike Srpske*, br. 20/14).
- 6 Zakon o policijskim službenicima Brčko distrikta Bosne i Hercegovine (*Službeni glasnik Brčko distrikta Bosne i Hercegovine*, br. 41/07, 04/08, 36/09 i 60/10).
- 7 Zakon o sudovima u Federaciji BiH (*Službene novine FBiH*, br. 38/05, 22/06, 63/10, 72/10, 7/13 i 52/14).
- 8 Zakon o sudovima Republike Srpske (*Službeni glasnik Republike Srpske*, br. 111/04, br. 109/05), br. 37/06, br. 119/08, br. 58/09.
- 9 Zakon o sudovima Brčko distrikta (*Službeni glasnik BD BiH*, br. 19/07, 20/07, 39/09 i 31/11).
- 10 Zakon o sudu BiH (*Službeni glasnik Bosne i Hercegovine*, br. 29/00, 16/02, 24/02, 3/03, 37/03, 42/03, 4/04, 9/04, 35/04, 61/04, 32/07).
- 11 Zakon o državnoj službi Federacije BiH, *Službene novine Federacije BiH*, br. 29/03, 23/04, 39/04, 54/04, 67/05, 8/06 i 04/12.

razliku od ovog zakona, Zakon o državnoj službi u institucijama Bosne i Hercegovine¹² u čl. 14. st. 3. ističe da: a) ne spominje vjerska uvjerenja i ograničava se zabrana državnim službenicima na “javno ispoljavanje svojih političkih uvjerenja”. Također, u Zakonu o državnim službenicima u Republici Srpskoj¹³ u čl. 6. st. 3. ograničava se na zabranu “zastupanja političkih uvjerenja”. Zakon o državnoj službi u organima javne uprave Brčko distrikta Bosne i Hercegovine¹⁴ primjenjuje načelo političke nezavisnosti pa se u čl. 4. st. 9. navodi da “službenicima, odnosno namještenicima u radu nije dozvoljeno da potpadaju političkom utjecaju, niti da u toku radnog vremena promovišu ideje političkih stranaka”. Drugim riječima, kada govorimo o zakonima o državnoj službi, samo Zakon o državnoj službi Federacije Bosne i Hercegovine postavlja vjerska ograničenja.

Sporne odredbe iz navedenih zakona sadrže apsolutnu zabranu javnog vjerskog izražavanja. Želimo naglasiti da čl. 9. st. 1. Evropske konvencije o ljudskim pravima štiti vjersko izražavanje “privatno i javno”, uključujući javna mjesta i radno mjesto.¹⁵ Vjersko izražavanje na radnom mjestu može biti ograničeno samo ako su ispunjeni uvjeti iz čl. 9. st. 2. Evropske konvencije o ljudskim pravima. Potrebno je izmijeniti sporne odredbe iz navedenih zakona na način da se ograničava vjersko izražavanje samo ako takvo izražavanje narušava nepristrasnost rada institucije i kada je neophodno u demokratskom društvu, a što je predviđeno u čl. 9. st. 2. Evropske konvencije o ljudskim pravima.

12 Zakon o državnoj službi u institucijama Bosne i Hercegovine (*Službeni glasnik BiH*, br. 19/02, 35/03, 4/04, 17/04, 26/04, 37/04, 48/05, 2/06, 32/07, 43/09, 8/10 i 40/12).

13 Zakon o državnim službenicima (*Službeni glasnik RS*, br. 118/2008, 117/2011, 37/2012 i 57/2016).

14 Zakon o državnoj službi u organima javne uprave Brčko distrikta Bosne i Hercegovine (*Službeni glasnik Brčko distrikta BiH*, br. 9/14).

15 Eweida i dr. v. UK, presuda Evropskog suda za ljudska prava od 27. 5. 2013, pristupljeno 29. 1. 2018. file:///D:/MRV%20-%20Emir/Downloads/001-115881.pdf

PRIKAZ SLUČAJEVA KRŠENJA PRAVA NA SLOBODU VJERE MUSLIMANA U BOSNI I HERCEGOVINI ZA 2022. GODINU

U nastavku slijedi prikaz slučajeva kršenja prava na slobodu vjere muslimana u Bosni i Hercegovini za 2022. godinu. Prezentirani slučajevi podijeljeni su u dva dijela:

- a) slučajevi koje je zaprimila i razmatrala Komisija;
- b) slučajevi registrirani u štampi, *online* medijima i društvenim mrežama.

PRIJAVE KOJE JE ZAPRIMILA I RAZMATRALA KOMISIJA ZA SLOBODU VJERE

Komisija za slobodu vjere je tokom 2022. godine zaprimila i razmatrala ukupno devet prijava u kojima su se pojedinci ili više osoba žalili na kršenje njihovog prava na slobodu vjere, ili sknavljenje imovine Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Muftijstvo mostarsko - džamija Rabrani

Muftijstvo mostarsko obratilo se Komisiji zahtjevom za zaštitu prava na slobodu vjere muslimana naselja Rabrani, s područja općine Neum. U zahtjevu se navodi da su mještani naselja Rabrani pokrenuli izgradnju džamije s neophodnim infrastrukturnim sadržajima, te da je upućen zahtjev Općini Neum za izdavanje neophodnih dozvola za realizaciju navedenog projekta, ali da im Općina do danas nije izdala neophodne dozvole. Ističu da džemat Rabrani ima višestoljetni kontinuitet od kada u njemu postoji organizirani vjerski život s imamom na čelu, te da je kao takav funkcionirao čak i u vrijeme austrougarske vladavine, između dva svjetska rata, pa čak i u vrijeme komunizma, zbog čega nije jasno zašto općinska administracija sada to pravo osporava muslimanima ovog područja.

Muftijstvo mostarsko godinama pokušava iznaći odgovor na urgentne zahtjeve brojnih muslimana koji svoje godišnje odmore provode u Neumu, kako bi u to vrijeme mogli zadovoljiti svoje vjerske potrebe, posebno obavljanje džuma-namaza u adekvatnom prostoru. Zahtjev za urabanističku dozvolu podnesen je 8. 9. 2021. godine. U međuvremenu, dva rješenja Službe za

graditeljstvo i prostorno uređenje Općine Neum, kojima se odbija zahtjev za urbanističku suglasnost, drugostepeni organ, tj. Ministarstvo građenja i prostornog uređenja HNK proglasio je ništavim.

Muftijstvo mostarsko - uzurpacija Lakišića harema

Muftijstvo mostarsko i Medžlis Islamske zajednice Mostar decenijama ulažu napore i zahtijevaju da se na prostoru uzurpiranog Lakišića harema, u centralnoj zoni Mostara, izgradi objekat Islamskog centra, velika džamija sa svim pratećim sadržajima, koji odgovaraju potrebama ovog vremena i sasvim izmijenjenih prilika i potreba vjerskog života u gradu Mostaru. U tim nastojanjima nailazi se na kontinuirane sistemske barijere i ignoriranje gradske administracije. Prvi službeni zahtjev za izdavanje urbanističke saglasnosti, za izgradnju islamskog centra, Medžlis islamske zajednice Mostar uputio je 3. 12. 2002. godine Odjelu za urbanizam Grada Mostara, u kojem se opisuju potrebe muslimana Mostara i Hercegovine za centralnom džamijom i pratećim objektima, koji bi se koristili u odgojno-obrazovne, kulturne i naučne svrhe. U zahtjevu se naglašava da bi se taj objekat gradio na lokalitetu nekadašnjeg "Lakišića harema".

Islamska zajednica svoj zahtjev, na prvome mjestu, temelji na historijskim činjenicama koje ukazuju na to da ovaj lokalitet nije, niti uz naknadu, a niti besplatno, ustupljen na upotrebu austrougarskoj vlasti koja je na njemu izgradila željezničku stanicu u Mostaru sa svim pratećim objektima. Nikakva nadoknada Islamskoj zajednici – Lakišića vakufu nije isplaćena ni u vrijeme vlasti Kraljevine SHS, Nezavisne Države Hrvatske, niti u Narodnoj i Socijalističkoj Republici Bosni i Hercegovini, kada je na ovom lokalitetu izgrađena robna kuća "HIT". Ovim zahtjevom Islamska zajednica u Mostaru potvrđuje dosljednost u borbi za povrat oduzimanе, uzurpirane i nacionalizovane imovine. Ona svoj zahtjev utemeljuje i na podacima zemljišnih knjiga koji potvrđuju da je lokalitet za koji je zainteresirana u svrhu gradnje islamskog centra, pripadao Lakišića vakufu, da je to u ovoj fazi neizgrađeno građevinsko zemljište, i da je u realizaciji ovog projekta spremna poštovati zakonske urbanističko-građevinske procedure o dodjeli zemljišta za gradnju, za razliku od onih koji ga nastoje uzurpirati. Za cijeli taj lokalitet, koji se tokom rata nalazio na liniji razgraničenja, do u detalje je izrađen regulacioni plan s namjerom izgradnje objekata od značaja za politiku koju su provodili. Na mjestu porušene robne kuće "HIT" planirana je izgradnja zgrade Hrvatskog narodnog kazališta s pratećim objektima, potom poslovni objekat "Integre" – trgovačke, ugostiteljske, zanatske i uredske djelatnosti, do nje zgrada katedrale, pa sportska dvorana. Idejno rješenje za ove objekte definirano je Uredbom o prostornom planiranju i uređenju prostora na području HZ-HB za vrijeme neposredne ratne opasnosti ili ratnog stanja.

Zbog ovako izdefiniраних namjera gradnje na tom prostoru i neriješenih političkih i nacionalnih odnosa između Bošnjaka i Hrvata u Gradu Mostaru, planirani projekat izgradnje Islamskog centra dobija političku konotaciju i u svim prilikama se opstruira kako od strane gradske administracije, s hrvatskom dominacijom, tako i od strane Katoličke crkve. Ona želi, u centralnoj zoni i u blizini lokacije za Islamski centar (samo nekoliko stotina metara dalje) realizirati započetu konkatedralnu crkvu, što se može smatrati i političkim projektom zatvaranja u ratu osvojenih teritorija i stvaranja etnički zaokruženog hrvatskog dijela Mostara, izgradnjom objekata koji će biti u službi razdvajanja i podizanja zidova, kako bi se podjela grada i *de facto* ozvaničila. Netolerantan i isključiv pristup Katoličke crkve u Hercegovini ogleda se u ovome, kao i u drugim slučajevima, gdje se pozivaju na povijesne činjenice i predturski i starokršćanski period, želeći tim argumentima legitimirati tvrdnju da su oni prvi povijesni narod na ovim prostorima sa svojim bogomoljama, a da su kasniji historijski periodi i sve što je u njima sagrađeno rezultat okupacije i “turskog zuluma”.

U međuvremenu, nasilje nad centrom Mostara zaustavio je OHR, koji je konstatirao kako je Općinsko vijeće Općine Mostar - Jugozapad nelegalno eksproprijiralo i dodjeljivalo nekretnine locirane u Središnjoj zoni Grada Mostara koja je jasno izvan njihove nadležnosti, potpuno zanemarujući zakon, Prijelazni statut grada Mostara, kantonalni i federalni ustav, i drugo. Tako je zastala inicijativa izgradnje zgrade Kazališta.

Drugi poduzeti radovi na području Lakišića harema, koji su se ticali infrastrukturnih projekata izgradnje kolektora i proširenja ulica pokazala su da se bez sumnje radi o području harema. Tako su pod zemljom 2017. godine radnici koji su na ovom lokalitetu radili na izgradnji kolektora pronašli ostatke nadgrobnih spomenika i ljudske skelete. Mostarski muftija Salem-ef. Dedović zatražio je tada od gradskih vlasti da se radovi obustave, da se ekshumiraju posmrtni ostaci, te da se Islamskoj zajednici dozvoli ubiciranje i arheološko istraživanje kompletnog prostora, bez ikakvog odgovora odgovornih u ovom postupku.

Posljednja aktivnost koja je Lakišića harem i njegovu uzurpaciju vratila u fokus pojačanog reagiranja i djelovanja Islamske zajednice u Hercegovini jeste izdvajanje sredstava iz Budžeta Federacije za izgradnju Hrvatskog narodnog kazališta.

Vlada Federacije BiH je iz Budžeta FBiH za 2022. godinu, uprkos uloženom amandmanu gospodina Amera Obradovića i protivljenja drugih zastupnika iz Hercegovine (naravno izuzev zastupnika stranaka sa hrvatskim predznakom), izdvojila dva miliona KM za izgradnju nelegalnog Hrvatskog narodnog kazališta, čime se parcijalno, mimo zakonom propisanih normi, trajno rješava pitanje Centralne zone Grada Mostara, koja u svakom smi-

slu mora odražavati otvorenost Grada Mostara i njegovu multietničku supstancu, jednakopravnost naroda i građana. Na taj način se direktno poništava potpuno legitiman zahtjev Islamske zajednice da na prostoru nekadašnjeg Lakišića harema izgradi reprezentativnu zgradu Islamskog centra.

JU “Medicinska škola” Bihać

Nakon što se učenik JU “Medicinska škola” Bihać obratio Komisiji za slobodu vjere u vezi s problemom diskriminacije učenika muslimana, odnosno zabrane obavljanja namaza u školi, Komisija je zatražila očitovanje uprave škole. U svom odgovoru navode da će škola u skladu sa Zakonom o srednjem obrazovanju USK unaprjeđivati i štititi vjerske slobode, toleranciju i kulturu dijaloga. Također, ističu da je uprava škole stvorila uvjete za neometano obavljanje namaza u jednom od kabineta koji nije u upotrebi za realizaciju nastavnog procesa, te da su navodi učenika netačni.

Kazneno-popravni zavod Sarajevo (KPZ) - odjeljenje Ustikolina

Medžlis Islamske zajednice Ustikolina obavijestio je Komisiju da su imami ovog Medžlisa dugi niz godina održavali vezu sa osuđeniciima i pružali vjerske usluge: džuma-namaz, teravih-namaz, bajram-namaz, povremena predavanja, dostavljanje vjerske literature i informativnih novina Islamske zajednice *Preporod*...

Međutim, krajem mjeseca marta 2020. godine, zbog epidemiološke situacije svima biva zabranjen ulazak u prostorije KPZ, osim uposlenicima, kada prestaje i pružanje navedenih vjerskih usluga. Popuštanjem epidemioloških mjera, vjerskim službenicima nije omogućen nastavak rada sa zatvoreniciima. Ta zabrana je ostala na snazi iako su sve druge ukinute. Nakon što je Komisija zatražila očitovanje od KPZ u Sarajevu, Uprava KPZ je odgovorila da je spremna na ponovnu uspostavu saradnje s Medžlisom Islamske zajednice Ustikolina, i vraćanje pružanja vjerskih usluga zatvoreniciima u Kazneno-popravni zavod Sarajevo (KPZ) - odjeljenje Ustikolina, budući da je došlo do poboljšanja epidemioške situacije.

MSŠ Živinice - Elektrotehnički smjer

Komisiji za slobodu vjere obratio se otac učenika Javne ustanove Mješovite srednje škole Živinice zahtjevom za osiguravanje njegovom sinu i drugim učenicima koji to žele, slobodno vrijeme radi obavljanja džuma-namaza. Imenovani se istim zahtjevom prethodno obratio i upravi Škole koja mu je odgovorila da nije u mogućnosti udovoljiti njegovu zahtjevu. Kao razloge na-

vode složenu organizaciju, veliki broj učenika, te raspored časova koji je utvrđen za cijelu godinu u kojoj se ne mijenjaju smjene, zbog čega bi, ukoliko bi se udovoljilo ovom zahtjevu, učenici uvijek odsustvovali sa istih časova, a što bi im u konačnici otežalo savladavanje gradiva iz tih predmeta. Podnosilac zahtjeva se žalio na takvu odluku Škole i postupak je još u toku.

Ugrožavanje vjerskih sloboda u KPZ Busovača

Podnosilac prijave navodi da želi Komisiju upoznati o ugrožavanju vjerskih sloboda u KPZ Busovača, gdje im se ne dozvoljava obavljanje svih pet dnevnih namaza u mesdžidu. U sobama gdje borave osuđenici hoda se u papučama, a imajući u vidu da se u neposrednoj blizini soba nalazi wc iz kojeg se nanosi mokraćna, iz higijenskih razloga nisu u mogućnosti obaviti namaz u sobama, a nije im dozvoljeno da unesu veliki peškir ili serdžadu.

Sabah-namaz se u mesdžidu klanja radnim danima u 9 sati, a vikendom skoro u 10 sati, podne je u 14 sati, ikindija je u predviđeno vrijeme, dok se akšam i jacija klanjaju u sobi, izuzev za vrijeme mjeseca ramazana. Ističe da pojedini osuđenici psuju, galame, pojačavaju muziku, provociraju dok se obavlja namaz, na šta se straža redovno oglašuje.

Osuđenici koji žele obaviti namaz u mesdžidu imaju maksimalno petnaest minuta, a posjedovanje Kur'ana u sobi nije dozvoljeno, osim u mesdžidu gdje osuđenici daju petnaest minuta i za namaz i za učenje Kur-ana. Literaturu nije dozvoljeno unositi u ustanovu, osim one koju posjeduje biblioteke navedene ustanove.

Informacija o ispisivanju grafita uz mesdžid u džematu Rabrani

Vjernicima u neumskom naselju Rabrani bajramsku radost pomutio je grafit koji su, u noći Kurban-bajrama, nepoznate osobe ispisale na zgradi starog mekteba uz tamošnji mesdžid. Na zgradi mekteba sprejem je napisano "HVO", a na drugom objektu, u neposrednoj blizini, napisano je slovo "U". S mesdžida je skinuta i odnesena zastava Islamske zajednice, koja se tradicionalno ističe za vrijeme Bajrama.

Muftijstvo mostarsko je od policijskih organa zatražilo da što prije pronađu počinitelje, a od načelnika Neuma, koji bi trebao biti načelnik svih građana u Neumu, pa i Bošnjaka u Rabranima, da dođe i posjeti ih, što dosad nije učinio. Slučaj je prijavljen Policijskoj upravi i napravljen je uviđaj.

Zahtjev za slobodno vrijeme učenicima radi obavljanja džuma-namaza

Podnosilac zahtjeva traži da Komisija pomogne kako bi se njegovom sinu i drugim učenicima Druge osnovne škole u Konjicu osiguralo slobodno

vrijeme kako bi mogli obaviti džumu-namaz. Imenovani navodi da je džuma obavezni namaz koji se može obaviti isključivo u džamiji u propisanom vremenu, te da se po vjerskim propisima ne može izostaviti. Dalje, navodi da se radi o vjerskim slobodama zagaraniranim Ustavom Bosne i Hercegovine i Evropskom konvencijom o ljudskim pravima. Komisija u ovim slučajevima sugerira upravi škole da učenicima, koji žele da obavljaju namaz, omoguću obavljanje namaza na način kojim se ne remeti nastavni proces.

SLUČAJEVI REGISTRIRANI U ŠTAMPI, ONLINE MEDIJIMA I DRUŠTVENIM MREŽAMA (SKRNAVLJENJA DŽAMIJA, MEZARJA I DRUGIH OBJEKATA ISLAMSKJE ZAJEDNICE)

Fojnica, 9.3.2022. - Pronađen kradljivac novca iz fojničke džamije

Policijski službenici PS Fojnica uspješno su rasvijetlili krivično djelo “teške krađe” koje je izvršeno u proteklom periodu na području općine Fojnica, a u kojem je otuđen novac iz džamije. Naime, 5. marta 2022. godine Policijskoj stanici Fojnica prijavljena je “teška krađa” u džamiji koja se nalazi u ulici Hadrovići, područje općine Fojnica, iz koje je otuđena neutvrđena količina novca koji je bio namijenjen za dobrotvorne svrhe.

Policijski službenici su operativnim radom na terenu došli do saznanja da je osumnjičeni za izvršenje predmetnog krivičnog djela H.S., rođen 1987. godine, iz Fojnice, protiv kojega se poduzimaju zakonom propisane mjere i radnje, saopćeno je iz MUP-a Srednjobosanskog kantona.

Jablanica, 25. 04. 2022. - Traži se kradljivac novca iz džamije u Jablanici

Nepoznati počinitelj ušao je u ponedjeljak ujutro u Čaršijsku džamiju u Jablanici iz koje je ukrao novac. Prema riječima glavnog imama, meta je bila blagajna, a lopov je otuđio određeni iznos novca. O ovom slučaju obaviještena je i policija koja je izvršila uviđaj, te uzela materijal video nadzora.

Zenica, 27. 06. 2022. - Osuda provale i obijanja Sultan-Ahmedove džamije u Zenici

Izvršena provala i obijanje Sultan-Ahmedove džamije, odnosno Čaršijske džamije, prilikom čega je načinjena znatna materijalna šteta nastala otuđenjem novčanik priloga vjernika, te sknavljenjem molitvenog prostora nasilnim upadom. Ovaj čin osudio je odbor za međureligijsku saradnju u Zenici - Međureligijsko vijeće u Bosni i Hercegovini. Članovi zeničkog Odbora - predstavnici tradicionalnih vjerskih zajednica i crkava sa zabrinutošću ističu

povećan broj provala u sakralne objekte u Zenici. Pozvali su nadležne policijske i pravosudne organe da učine sve kako bi se pronašli počinioci i u skladu sa zakonom sankcionirali, te se time poslala jasna poruka da se u svetinje ne smije dirati. Nasilni upadi u Čaršijsku džamiju kontinuirano se ponavljaju, što sada već predstavlja ozbiljan problem.

Sultan-Ahmedova, Čaršijska džamija u Zenici je nacionalni spomenik kulture naše zemlje, ali ova monumentalna građevina i cijeli ansambl njena kompleksa predstavlja simbol Zenice, dušu i srce njene čaršijske jezgre. Stoga, očekujemo da će u narednom periodu džamija, kao i drugi sakralni objekti u našem gradu biti bolje zaštićeni.

Sultan-Ahmedova džamija u Zenici

Vlasenica, 4. 3. 2022. - Oskrnavili šehidsku spomen-česmu, policija privela počinioce

U Vlasenici, u naselju Toplik, na šehidskoj spomen-česmi, preko cijele ploče s ispisanim imenima šehida ovoga kraja, osvanuo je uvredljivi natpis

“SRB”, a na obližnjoj kući i krst sa četiri “S”. Slučaj je odmah prijavljen Policijskoj stanici Vlasenica, a pripadnici ove stanice brзом reakcijom locirali su i priveli počiniocе.

Riječ je dvojici maloljetnika, jedan 2009. a drugi 2010. godište, koji su odmah i priznali krivicu.

Pokušaj otuđenja novca iz kase dobrovoljnog priloga Atik Ali-pašine džamije (Musluk)

Dana 19. 9. 2022. godine, oko 20 sati, primijećeno je NN lice kako trčeci napušta harem Atik Ali-pašine džamije. Nakon pregledavanja snimaka videonadzora, jasno se vidi lice koje s lijeve strane džamije dolazi sofama i prilikom silaska obara stalažu nakon čega se pali reflektor koji obasjava NN lice koje trčeci napušta harem džamije. Odmah su obaviješteni pripadnici PS Foča, koji dolaze na lice mjesta. Nakon detaljnog pregledavanja snimaka videonadzora, utvrdili su da se isto lice pojavljuje u džamiji u petak 16. 9. 2022. godine u 14:06.

Na kasi dobrovoljnog priloga vide se oštećenja koja su nastala prilikom nasilnog otvaranja kase, hemijskom olovkom, koja se nalazila u džamiji na prozoru, pored ozvučenja, i koju je NN lice koristilo i ostavilo na kasi dobrovoljnog priloga.

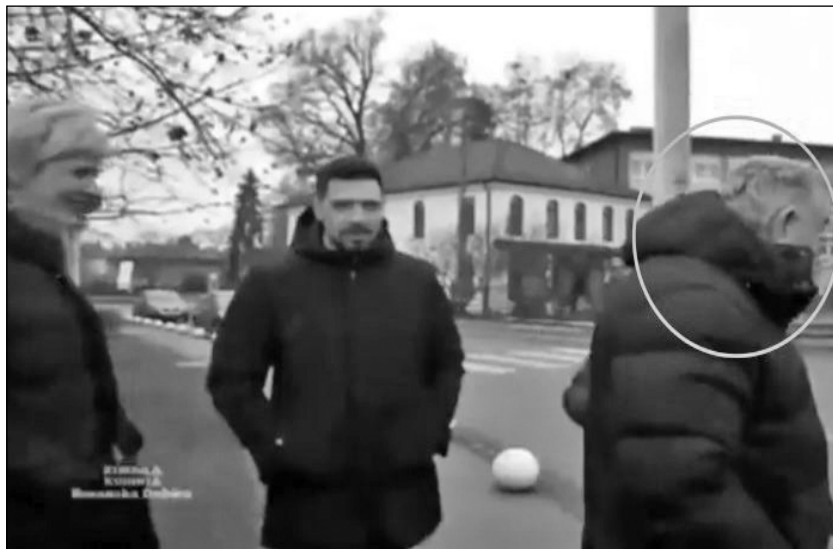
Imam navodi da je prepoznao NN lice, jer je nekoliko puta dolazio tražeci novac da kupi lijekove, govreći da mu je jedino ostalo “da krade”, zbog čega mu je i sam u nekoliko navrata davao novčanu pomoć, te ga zamolio da to ne radi.

Radi se o licu S. M., kojeg su policijski službenici prepoznali i kojima je od ranije poznat. O navedenom slučaju data je izjava u PS Foči i ustupljen dokazni materijal, snimak nadzornih kamera.

FIZIČKI I VERBALNI NAPADI, GOVOR MRŽNJE

Bosanska Dubica, 3. 3. 2022. - Incident u Bosanskoj Dubici: poznat identitet muškarca koji je pri snimanju emisije poručio da džamiju treba srušiti

Voditelji “Zimske kuhinje” Televizije *Hayat*, tokom boravka u Krajini posjetili su i Bosansku Dubicu, gdje su s povratnicima razgovarali o posljednjim dešavanjima i životu u ovome bh. entitetu, gdje je prisutna diskriminacija Bošnjaka. Voditelji ove emisije, u kojoj putuju širom Bosne i Hercegovine i pobliže je prikazuju svojim gledateljima, razgovarali su sa J. S., odbornikom u

Skupštini Općine Bosanska Dubica, da bi u jednom trenutku jedan prolaznik naišao i rekao “kako treba srušiti džamiju, i to što prije”.

Bratunac, 31. 05. 2022. – Povratnici u Bratuncu bore se protiv mržnje

Stalne provokacije, verbalni i fizički napadi na povratnike u područjima u kojima je počinjen genocid (Srebrenica, Vlasenica, Bratunac i druga okolna mjesta), dio je sistemskog zastraživanja i pokušaj ponovnog protjerivanja žrtava genocida.

Berizu Merdžiću, tamošnjem uglednom vlasniku ašćinice “Korzo”, prijetio je vlasnik susjednog ugostiteljskog objekta. Provocirao ga je na nacionalnoj i vjerskoj osnovi. Riječ je o Miroslavu Lukiću, koji je najprije napao goste u ašćinici “Korzo”, a zatim ženi s mahramom rekao da skinе mahramu i tražio od nje burek sa svinjetinom.

Mještani tog kraja pružili su punu podršku Berizu, očekujući od policijskih i pravosudnih organa da konačno zaustave zastraživanje i premlaćivanje Bošnjaka tog kraja.

Vlasnik ašćinice Beriz Merdžić odmah je sve prijavio policiji, budući da ovo nije prvi napad zbog vjerske mržnje.

Nekoliko dana prije prijetnji Berizu Merdžiću, brutalno je pretučen maturan, maloljetnik. Pretučen je samo zato što se zvao drukčije.

U Bratuncu se i dalje dešavaju nemili incidenti, puni mržnje.

Milići, 27. maj 2022. - Srbin srednjoškolac teško pretukao bošnjačko dijete u Milićima

Ako se poslušaju samo pjesme koje se na maturskim šetnjama i proslavama mogu čuti, jasno je da su generacije djece odgojene na veličanju zločina i zločinaca te na mržnji spram drugih i drukčijih. Mnogi Bošnjaci koji su se nakon agresije vratili u svoja mjesta, iz kojih su agresijom na Bosnu i Hercegovinu bili protjerani, ne samo u Novoj Kasabi, već i u drugim mjestima u Podrinju, strahuju da je napad na A. A. proizvod nacionalne i vjerske netrpeljivosti, koja se, kako koja godina odmiče, sve više manifestira, posebno kod mlađih generacija.

Učenika trećeg razreda srednje škole “Milutin Milanković” iz Milića, A. A, teško je pretukao drugi učenik iste škole, te je hospitaliziran u bolnici u Bijeljini, gdje je operisan.

Zvaničnih informacija o slučaju vršnjačkog nasilja u Milićima, u kome su A. A. nanese teške povrede glave, zasad nema, kako od strane škole u Milićima, čiji su učenici i povrijeđeni maloljetnik, i onaj koji mu je povrede nanio, tako i od strane nadležnih policijskih organa. Pretučeni dječak je Bošnjak, nasilje nad njim je počinio tinejdžer srpske nacionalnosti.

Pretučeni dječak je nadareni sportista koji je igrao fudbal za lokalne klubove.

Maloljetni A. A. pretrpio je tešku tjelesnu povredu, jer je usljed udarca u lice dovelo do dvostrukog pucanja vilične kosti, kao i do drugih fizičkih i duševnih posljedica.

Da li je napadač bio sam ili je imao još pomagača, niko sa sigurnošću ne može potvrditi. Također, postavlja se pitanje da li je Škola poduzela sve potrebe mjere radi zaštite vršnjačkog nasilja.

Bratunac, 5. 7. 2022. - Sve jače provokacije kako se približava 11. juli: Bratuncem se ori “Ne volim te, Alija, zato što si balija...”

Kako se približava 11. juli i obilježavanje 27. godišnjice genocida u Srebrenici tako se na ovom prostoru pojačavaju provokacije.

Tako je sinoć u jednom od kafića u Bratuncu puštana nacionalistička pjesma Bajce Malog Knindže: “Ne volim te, Alija, zato što si balija...” Osim provokacija, na ovaj se način dodatno zastrašuju Bošnjaci povratnici u Podrinju. Naravno, kao i uvijek u ovakvim situacijama entitetska policija se ne oglašava jer to za MUP RS-a, koji je u haškim presudama označen kao jedan od počinitelja genocida, ne predstavlja provokacije već “normalno stanje”.

Prorusko udruženje “Istočna alternativa”, čiji članovi negiraju srebrenički genocid i veličaju presuđenog ratnog zločinca Ratka Mladića, najavilo je da će u Srebrenici 11. jula prikazati film o *Oslobađanju Srebrenice*, u kojem, između ostalog, planiraju pustiti govor bivšeg komandanta Glavnog štaba Vojske Republike srpske (VRS), za kojeg navode da je “u tim događajima zauzeo historijsku ulogu”.

U mezarju Memorijalnog centra Srebrenica - Potočari 11. jula 2022. ukopano je pedeset žrtava genocida počinjenog 1995. godine u Srebrenici.

Bratunac, 9. 7. 2022. Nova provokacija: Fotografije pripadnika Vojske RS, postavljene na putu koji vodi u Potočare

Kako je zabilježio fotoreporter portala *Klix.ba*, fotografije su postavljene s desne strane magistralnog puta, u pravcu Potočara, a uoči obilježavanja 27. godišnjice genocida u Srebrenici.

Navodno se radi o fotografijama poginulih pripadnika Vojske Republike srpske, čiji su pripadnici i izvršili genocid.

Načelnik opštine Bratunac Srđan Rankić rekao je *Srni* da fotografije prikazuju “3.267 srpskih civila i vojnika iz srednjeg Podrinja ubijenih i poginulih

Na putu koji iz Bratunca vodi prema Memorijalnom centru Potočari uoči obilježavanja godišnjice genocida u Srebrenici, na dužini nešto većoj od dva kilometra, postavljen je niz fotografija.

tokom rata u BiH”. Članovi porodica poginulih fotografije su postavili uz saglasnost načelnika.

Podsjećamo, 11. jula u Potočarima će biti klanjana kolektivna dženaza za još pedeset žrtava genocida, za čiji su ukop pronađenih posmrtnih ostataka saglasnost dali članovi porodica.

I dok se cijeli svijet s tugom prisjeća užasnog zločina genocida koji je prije skoro tri decenije počinjen u Srebrenici, čini se kako se provokacije, vjerovatno ohrabrene sve nemoralnijom političkom retorikom u bosanskohercegovačkom javnom prostoru od onih koji negiraju presuđene ratne zločine i slave njihove nalogodavce, svake godine samo pojačavaju.

Najmlađa žrtva koja će ove godine biti ukopana je Salim Mustafić, rođen 1979. godine u mjestu Tokoljaci kod Srebrenice. On je imao šesnaest godina u momentu kada je ubijen u ljeto 1995. godine. Njegovi posmrtni ostaci su ekshumirani iz masovne grobnice Liplje kod Zvornika 2006. godine.

U Potočarima je do sada ukopana 6.671 žrtva genocida, a porodice i dalje tragaju za ubijenima čije su posmrtnje ostatke istražitelji pronalazili i u nekoliko različitih masovnih grobnica zbog namjere počinitelja zločina da se priкриje užasan zločin genocida koji je počinjen nad muškarcima i djecacima srebreničke enklave.

Do sada su sudovi izrekli više od sedam stotina godina zatvorskih kazni za genocid i zločine počinjene u Srebrenici.

Presudama Međunarodnog suda pravde, Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju i Suda BiH utvrđeno je da je u julu 1995. godine u Srebrenici počinjen genocid. Sudovi su do sada za genoci osudili ukupno četrdeset osam osoba, od kojih pet na doživotnu kaznu zatvora za genocid, zločine protiv čovječnosti i druge zločine.

Prozor, 8. 8. 2022. - Ustaški simboli osvanuli na spomen obilježju šehidima samo dan nakon njegovog otvaranja

U Skrobućanima, malom mjestu u općini Prozor, na šehidskom mezaru osvanuli su uvredljivi grafiti za ustaškim simbolima. Ovaj vandalski čin dogodio se nepuni dan nakon što je u ovom mjestu otvoreno spomen-obilježje šehidima iz nekadašnjeg džemata Skrobućani, koji su ubijeni ili se vode kao nestali tokom agresije na Bosnu i Hercegovinu.

Na putu prema ovom mjestu crnim sprejem su is crtani grafiti sa ustaškim simbolima, te natpis “balije”. Grafiti su najvjerovatnije ispisani tokom noći ili rano jutros, a za cilj im je provokacija i stvaranje tenzija.

Ovakvi postupci sasvim sigurno ne idu u prilog stvaranju boljeg suživota između Bošnjaka i Hrvata ovog kraja.

Policija radi na pronalasku počinitelja.

Spomen-obilježje “Šehidske kapije”, u Skrobućanima, malom mjestu u općini Prozor, postavljeno je 7. 8. 2022. godine u znak sjećanja na šehide i stradale iz proteklog rata, i to iz džemata Skrobućani: Skrobućana, Gorica, Paroš, Parcani, Gračac, Gračanica i Ravnica.

Doboj, 10. 8. 2022. - Jeziva poruka Bošnjacima u Doboju: Kolji balije i četiri “S”

Grafiti “Kolji balije” i “četiri S” ispisani su na podvožnjaku u mjestu Prijedjel Gornji, na području grada Doboja, potvrđeno je za *Faktor* u PU Doboj. Kako nam je rečeno, slučaj je policiji prijavljen sinoć u 20.35 sati.

Prijavljeno je da su grafiti ispisani u prethodnih pola sata. – Pošto je bio sumrak, niko nije primijetio ko je počinilac ili više njih, te se slučaj vodi po nepoznatom počiniocu - rekla je glasnogovornica PU Doboj Dragana Kerkez. Dodala je da je obaviješteno i tužilaštvo u Doboju, čiji je tužilac djelo okarakterisao kao oštećenje i oduzimanje tuđe stvari.

Bošnjaci koji žive u ovom mjestu u entitetu RS uznemireni su zbog ovog događaja.

Zvornik, 29. 9. 2022. - Pretučen učenik bošnjačke nacionalnosti: “Bio je sav krvav, dobio je potres mozga...”

U Tehničkom školskom centru u Zvorniku od strane svoga školskog kolege, pretučen sedamnaestogodišnji E. H. iz Paprače kod Šekovića, učenik trećeg razreda Saobraćajne škole koji je, prema navodima njegovog oca, za dobio blaži potres mozga.

Otac pretučenog dječaka je izjavio: “Kako mi je sin ispričao, on i njegov drug iz razreda su se prethodno prepirali nešto oko fudbala. Ovaj mu je u toj prepirci nešto prijetio, ali to moj sin nije ozbiljno shvatio. Bili su na času fizičkog vaspitanja, igrali fudbal, i kad su se vraćali ponovo na časove, u svlačionici ga je ovaj napao. Oborio ga je na pod i udarao u glavu, dok moj sin nije bio u situaciji da mu se suprotstavi. Moj sin je, nakon što je pretučen, onako krvav otišao kod direktora škole, ali ga je direktor, umjesto da ga je odveo u bolnicu u Zvorniku, pustio da ide kući, bez da je išta poduzeo da mu pomogne.”

Hasanović navodi kako mu je sin, na putu od škole prema kući, nazvao sestru i ispričao joj šta mu se dogodilo. Odmah je, kaže, krenuo prema Zvorniku kako bi doveo sina kući, ali, kad ga je sreo i vidio da gubi ravnotežu, poveo ga je ljekarima u Tuzlu.

“Sin je bio sav krvav. Na Univerzitetском kliničkom centru u Tuzli izvršili su mu pretrage i konstatovali blaži potres mozga. Ja sam tokom jučerašnjeg dana nazvao policiju u Zvorniku i kazao im šta se dogodilo, a danas sam išao i dao izjavu u policiji. U policiji su bili korektni, ali ću tražiti da odgovara, ne samo taj kabadahija koji je napao moga sina i koji je, nakon napada s društvom u jednom kafiću proslavljao što je pretukao mog sina, već ću tražiti da odgovara i direktor škole koji mom sinu nije htio ukazati bilo kakvu pomoć. Pitam se kakav je to pedagog”, ogorčen je otac dječaka.

Kako je kazao, zbog svega što se jučer dogodilo njegovom sinu, ispisat će ga iz škole u Zvorniku i pokušati upisati u neku od škola na prostoru Federacije Bosne i Hercegovine.

“Ja sam čovjek koji nema zaposlenje i živim od poljoprivrede, ali ću sve učiniti da moje dijete završi školu i da više ne strepi hoće li ga neki kabadahija iz njegovog razreda napasti ni krivog ni dužnog. Provokacija je bilo i prije, ali napada kakav je ovaj od jučer, nije”.

Otac pretučenog dječaka je kazao da ga je odmah, nakon što je, kaže, čuo da je dao izjavu u policiji, pozvao direktor škole koju pohađa njegov sin i tražio da “kao ljudi razgovaraju”. “Ne znam šta mu to znači, ali ja sa takvim direktorom nemam šta da razgovaram.”

Bratunac, 11. 12. 2022. - Povratnička porodica Merdžić ponovo na meti napada: Uništena im bašča ugostiteljskog objekta “Korzo”

Merdžić: “Mi plaćamo poreze, radnici su nam prijavljeni, doprinosimo državi i tražimo zaštitu, nismo jedini slučaj!”

Berizu Merdžiću, povratniku u Bratunac, u noći sa petka na subotu nepoznata osoba je uništila bašču ugostiteljskog objekta “Korzo” te pričinila značajnu materijalnu štetu na objektima u njegovom dvorištu.

Kako je rekao, uništen mu je i automobil, te su postavljene plinske boce ispred ulaza u kuću. “To se desilo preksinoć. Nismo ništa čuli, nego ujutro kada smo krenuli da otvorimo radnju, vidjeli smo nered. Na ulazu su nam postavili gajbe i betonske blokove. Ovo nije prvi napad na mene i moju porodicu. Napadnuti smo i prije nekoliko mjeseci. Sve sam prijavio policiji, ali još niko nije priveden”, rekao je Merdžić.

Dodaje da su, uprkos svemu, odlučili živjeti u Bratuncu i pokazati da je suživot moguć. “Mi plaćamo poreze, radnici su nam prijavljeni. Doprinosimo državi i tražimo zaštitu. Nismo jedini slučaj. Nismo došli da odemo odavde, nego da živimo. Je li treba nešto drugo da se desi, pa da bude neke reakcije. Treba bolju zaštitu pružiti povratnicima i ne osjećamo se sigurno. Sa komšijama imamo odlične odnose, i s njima nam je lijepo”, dodao je Merdžić.

Porodica Merdžić se nakon rata vratila u Bratunac, gdje razvija porodični biznis kroz ugostiteljstvo.

Ističu da ih zastrašivanja neće pokolebati i da će nastaviti raditi.

Napad je prijavio Ministarstvu unutrašnjih poslova RS-a, a od istražnih organa traži da sankcioniraju počinitelje.

DISKRIMINACIJA

Zvornik, 1. 9. 2022. - Nova školska godina u Osnovnoj školi “Sveti Sava”, Zvornik, područno odjeljenje “Liplje”, počela je sa starim problemom - diskriminacijom bošnjačke djece, još uvijek im je onemogućeno izučavanje bosanskog jezika.

Borba roditelja iz Liplja protiv diskriminacije, kršenja prava djece i negiranja bosanskog jezika traje već nekoliko godina.

“I ove školske godine imamo diskriminaciju, ništa se nije promijenilo, samo je pritisak veći. Prava naše djece se ne poštuju” - kazao je predstavnik roditelja iz Liplja.

Roditelji su prošle školske godine pokrenuli i pravni postupak, tražeći svoja prava pred sudom. “Tužili smo Ministarstvo prosvjete RS-a, direktora centralne škole u Zvorniku, i sve one koji su doprinijeli diskriminaciji učenika povratnika Bošnjaka u manjem bosanskohercegovačkom entitetu. Trenutno

smo jedina škola koja je u postupku za bosanski jezik” - naglasio je predstavnik roditelja iz Liplja.

Kako je kazao, nada se da će do kraja ove školske godine postupak biti završen u njihovu korist. “Ja se, kao predstavnik roditelja, borim za prava sve djece. Nikoga nije briga, pozivamo i lidere, i novinare, da nam pomognu, jer došli smo do toga da mi sami vodimo borbu, to je poražavajuće. Ovo je jedan od glavnih problema u državi, djeca su u pitanju, kako će odrastati ako se sada suočavaju s diskriminacijom, šta mogu očekivati kasnije” - poručio je.

Nastavu u Liplju ove školske godine pohađa samo šest učenika, što je manje u odnosu na prošlu godinu. Budući da su im prava uskraćena, roditelji ispisuju djecu iz ove škole, te ih upisuju u škole u Federaciji Bosne i Hercegovine.

Podsjećamo, potpredsjednik manjeg bosanskohercegovačkog entiteta RS Ramiz Salkić 15. augusta ove godine uputio je Uredu visokog predstavnika (OHR) u Bosni i Hercegovini i misiji OSCE-a dopis o diskriminaciji bošnjačke djece, upozoravajući da se diskriminacija danas koristi kao mirnodopsko oružje za progon Bošnjaka i etničko čišćenje ovog dijela Bosne i Hercegovine, ali iz OHR-a i OSCE-a nisu odgovorili.

“Pozivam vas da prekinete šutnju o diskriminaciji Bošnjaka u obrazovnom procesu u ovom entitetu i pokrenete mehanizme da se ista zaustavi i otkloni. U suprotnom, historija će vas pamtiti kao nijeme posmatrače mirnodopskog etničkog čišćenja jednog naroda s njegovih vjekovnih ognjišta, od strane vlasti koje veličaju presudene ratne zločince za počinjeni genocid” - naglasio je Salkić u dopisu.

Ilidža, 4. 10. 2022. - Škola zabranila klanjanje i odlazak u džamiju, Vijeće roditelja podržalo prijedlog

Dana 3. 10. 2022. godine održana je prva sjednica Vijeća roditelja u školskoj 2022/2023. godini. Jedna od tačaka dnevnog reda bila je vezana za obavljanje vjerskih dužnosti u prostorijama škole u drugoj smjeni. Nakon iznesenih činjenica od strane direktorice škole Sunite Pirić, rasprava i mišljenje prisutnih članova Vijeća roditelja (13 prisutnih, 11 glasalo ZA inicijativu kojom se ne podržava klanjanje u prostorijama škole, a 2 suzdržana) donesen je sljedeći zaključak: “U prostorijama škole se ne mogu prakticirati vjerske dužnosti vezane za obavljanje namaza, prvenstveno zbog higijenskih razloga i, zatim, i usljed nedostatka slobodnog prostora koji bi se mogao upotrijebiti kao prikladno mjesto za tu namjenu. S obzirom da je škola odgovorna za djecu tokom trajanja nastave, ne može se dopustiti napuštanje prostorija škole radi prakticiranja vjerskih dužnosti i posjećivanja vjerskih objekata.”

Bosna i Hercegovina Kanton Sarajevo JU «DEVETA OSNOVNA		Federacija BiH Općina Ilidža ŠKOLA» ILIDŽA
--	---	--

BROJ: 01-545/22
 DATUM: 3.10.2022. godine

- VIJEĆE RODITELJA
 JU «Deveta osnovna škola» Ilidža
 - Roditeljima učenika JU «Deveta osnovna škola» Ilidža

Predmet: Dostava zaključka sa sjednice Vijeća roditelja

Dana 29.10.2022. godine održana je prva sjednica Vijeća roditelja u školskoj 2022/2023. godini. Jedna od tačaka dnevnog reda je bila vezana za obavljanje vjerskih dužnosti u prostorijama škole, u drugoj smjeni. Nakon iznesenih činjenica od strane direktorice škole Sonite Pirić, rasprave i mišljenja prisutnih članova Vijeća roditelja (13 prisutnih, 11 glasalo ZA inicijativu kojom se ne podržava klanjanje u prostorijama škole, a 2 suzdržana) donesen je sljedeći zaključak:

- U prostorijama škole se ne mogu prakticirati vjerske dužnosti vezane za obavljanje namaza, prvenstveno iz higijenskih razloga, a zatim i zbog nedostatka slobodnog prostora koji bi se mogao upotrijebiti kao prikladno mjesto za tu namjenu.
- Obzirom da je škola odgovorna za djecu tokom trajanja nastave, ista ne može dopustiti napuštanje prostorija škole radi prakticiranja vjerskih dužnosti i poštjevanja vjerskih objekata.

Nadamo se da ćete podržati navedene zaključke.
 S poštovanjem!

Predsjednik Vijeća Roditelja
JU «Deveta osnovna škola» Ilidža
Anela Klino

Direktorica škole
Sonita Pirić, prof.

<http://www.osdeveta.edu.ba>
 Rakovička cesta 339, Rakovica

e-mail: deveta.osnovna@gmail.com
 tel: 033/428-415, tel/fax: 033/428-416

Dokument je potpisan od predsjednika Vijeća roditelja JU “Deveta osnovna škola” Ilidža Anela Klino i direktorice navedene škole profesori- ca Sunita Pirić.

O temi obavljanja namaza tokom radnog vremena i ranije se raspravlja- lo u stručnim krugovima, ali i na društvenim mrežama. Protiv odluke škole mogao bi se koristiti kao argument primjer iz Sjedinjenih Američkih Drža- va. Srednja škola u blizini Washingtona dozvolila je muslimanskoj djeci kla- njati tokom nastave. Kad je vrijeme namaza, učenici muslimani u Parkdale High School jednostavno mogu kazati da je vrijeme za molitvu i bez proble- ma izaći s nastave.

Direktor škole Cheryl J. Logan je kazala da je ovakvo nešto jednostavno bilo potrebno, jer broj djece muslimana u školi konstantno raste, prenio je *Washington Post*. No, postoje i uvjeti, ne može se tek tako izaći s nastave, a uvedeni su jednostavno da ne bi došlo do zloupotrebe.

Da bi učenik mogao napustiti učionicu mora napismeno donijeti odobrenje roditelja, a treba imati i dobre ocjene. Trenutno u ovoj školi ima deset učenika koji su dobili dozvolu da napuste nastavu u vrijeme molitve.

Sarajevo, 5. 10. 2022. - Kanton Sarajevo: Ministarstvo o zabrani prakticiranja vjerskih dužnosti u “Devetoj osnovnoj školi” na Ilidži

Ministarstvo za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo reagiralo je saopćenjem za javnost na skandaloznu zabranu prakticiranja vjerskih obaveza koja je izrečena u “Devetoj osnovnoj školi” na Ilidži. U nastavku prenosimo spomenuto saopćenje u cijelosti.

“Zbog interesovanja javnosti i niza upita u vezi s aktom br. 04-885/22 od 3. 10. 2022. godine Javne ustanove “Deveta osnovna škola” Ilidža, koji je potpisala direktorica Sonita Pirić, a koji se odnosi na dostavljanje zaključka Vijeća roditelja navedne škole kojim se onemogućava “practiciranje vjerske dužnosti vezane za obavljanje namaza, prvenstveno iz higijenskih razloga, a zatim i zbog nedostatka slobodnog prostora”, kao i onemogućavanje “napuštanja prostorija škole radi prakticiranja vjerskih dužnosti i posjećivanja vjerskih objekata”, dajemo sljedeće saopštenje:

Ministarstvo za odgoj i obrazovanje u proteklom periodu od mog imenovanja na dužnost ministrice pozitivno je odgovorilo na niz upita direktora o uspostavi molitvenog prostora u školi, sve u skladu s pozitivnim pravnim propisima. Razumijemo da roditelji, članovi Vijeća roditelja, ne mogu poznavati sve propise u oblasti obrazovanja, ali upućujemo direktoricu škole kao odgovorno lice i rukovodioca, da se posebno upozna s članom 25. stav (3) Zakona o osnovnom odgoju i obrazovanju (Službene novine KS 23/17, 33/17, 30/19, 34/20 i 33/21), u kojem je jasno propisano da škola ne može poduzimati bilo kakve mjere kojima bi se ograničavala sloboda izražavanja vlastitih te upoznavanje drugih i drukčijih uvjerenja.

Iznenadeni smo isključivim stavom u kojem se istim aktom zabranjuju, i to na dva načina, prakticiranje dužnosti za koje učenici, odnosno njihovi roditelji smatraju da spadaju u red izražavanja vlastitih vjerskih uvjerenja. Takav pedagoški stav nije u okviru savremenih pedagoških trendova, jer je poznato da zabrane u pedagogiji daju jako malo učinaka.

Razlog, koji je naveden u smislu da je to zbog higijenskih razloga ili nedostatka prostora kapaciteta, u potpunosti je neprihvatljiv i rješiv je kroz

adekvatno rukovođenje organizacijom rada škole, za koju je direktno nadležan i odgovoran direktor škole kao rukovodilac.

Organizacijski i tehnički izazovi, kako su navedeni u ovom aktu, ne mogu nikako biti razlozi uskraćivanja ili ograničavanja izražavanja vjerskih sloboda. Naprotiv, i ova potreba, kao i druge potrebe učenika u školskim nastavnim i vannastavnim aktivnostima, kao i vanškolskim aktivnostima sastavni su dio ukupnog pedagoškog rada i posvećenosti, kroz ispravno upravljanje ljudskim resursima prilikom vršenja pedagoškog i tehničkog nadzora i upućivanja, kako za vrijeme trajanja časa, tako i za vrijeme korištenja odmora učenika.

Upućujemo direktoricu da obavi konsultacije s rukovodiocima škola gdje postoje slične prakse i gdje učenici koriste molitveni prostor u dobroj praksi i vjeri, kako bi isto omogućila učenicima "Devete osnovne škole" Ilidža.

Također, upućujemo roditelje koji smatraju da je njihovo pravo navedenim aktom povrijeđeno, da upute žalbu Školskom odboru "Devete osnovne škole", navodi se na kraju saopćenja.

Istočno Sarajevo, 7.10. 2022. - Sud u Istočnom Sarajevu obustavio postupak protiv osoba koje su klanjale na Trebeviću

Sud u Istočnom Sarajevu obustavio je postupak protiv osoba kojima je MUP RS izdao prekršajni nalog zbog obavljanja namaza na izletištu Brus na Trebeviću, potvrdio je advokat okrivljenih Emir Kovačević. "Radi se o prekršajnom postupku protiv osoba koje su obavile namaz na javnom prostoru na Trebeviću. Policija je pokrenula prekršajni postupak, zastupao sam okrivljenog", rekao je Emir Kovačević, advokat okrivljenog.

Kovačević je dodao da se iz prekršajnog naloga nije vidjelo da se radi o prekršaju. "Naš Zakon o javnom redu i miru ne pretpostavlja da molitva, ili neki drugi način obavljanja molitve može narušavati javni red i mir, osim ako nekoga ne uznemiravate stvaranjem prevelike buke, ili ako nekome onemogućite neki prolaz", rekao je Kovačević.

Postupak je pokrenut zbog javnog obavljanja namaza koji se desio u januaru ove godine, koji je odjeknuo u medijima. Osnovni sud u Sokocu, Odjeljenje Istočno Sarajevo svojim Rješenjem br. 89 1 Pr 052090 22 Pr od 4. 10. 2022 g. obustavlja prekršajni postupak, jer ovlašteni organ u određenom roku nije otklonio nedostatke u prekršajnom nalogu. Nadalje, u obrazloženju predmetnog Rješenja Sud navodi da je "ovlašteni organ paušalno naveo da je imenovani nepristojnim ponašanjem obavljao namaz i tim izazvao uznemirenost kod građana. U ovakvom činjeničnom opisu prekršaja nije preciziran

činjenični opis radnje iz koje proizlazi pravno obilježje prekršaja, kao i druge okolnosti potrebne da se taj prekršaj bliže odredi.”¹⁶

Nekoliko mjeseci kasnije na poznatom trebevičkom izletištu pojavio se znak da je zabranjeno obavljanje vjerskih obreda.

Srebrenica, 19. 12. 2022. - Osnovni sud u Srebrenici utvrdio diskriminaciju bošnjačkih učenika iz Konjević Polja

Osnovni sud u Srebrenici donio je presudu kojom je u cijelosti usvojen tužbeni zahtjev po tužbi djece i roditelja iz Konjević Polja zbog diskriminacije u obrazovanom procesu. Sud je utvrdio da diskriminacija postoji i naložio Osnovnoj školi “Petar Kočić” njeno otklanjanje, odnosno da se učenicima bošnjačke nacionalnosti omogući izučavanje maternjeg, bosanskog jezika.

U obavještenju Osnovnog suda navodi se da se radi o prvostepenoj presudi na koju se može izjaviti žalba Okružnom sudu u Bijeljini.

Predstavnik roditelja djece iz Konjević Polja Muhizin Omerović pozdravio je ovu odluku suda kojom su uvaženi njihovi zahtjevi.

“Javnosti želimo ukazati da je ovo proces koji traje predugo, to jeste deset godina, i to je besmisleno. Nerazumno je da se toliko odugovlači, jer postoje tri odluke Ustavnog suda koje dokazuju da smo mi i naša djeca diskriminirani u obrazovanom sistemu Republike srpske. Odluke nikad nisu implementirane. Ovo je krivično djelo jer neko opstruiše to toliko dugo.” - izjavio je Omerović.

Najavio je da će ponovo pozvati predstavnike Ureda visokog predstavnika (OHR) da se uključe u ovaj slučaj i pomognu djeci i roditeljima kako bi se problem konačno riješi.

“Ovo je sramota našeg sudskog sistema. Također, pozvat ćemo roditelje iz Republike srpske čija su djeca diskriminirana da nam se pridruže u borbi za prava djece za bolje i normalnije obrazovanje” - ističe Omerović.

16 Osnovni sud u Sokocu, Odjeljenje Istočno Sarajevo, svojim Rješenjem br. 89 1 Pr 052090 22 Pr od 4. 10. 2022. godine, str. 2.

ISLAMOFOBIČNE IZJAVE POLITIČARA

Kada je riječ o 2022. godini, nekoliko javnih nastupa je uzburkalo javnost i izazvalo negativne reakcije kod muslimana Bošnjaka, te su doživljeni kao uvreda i izraz islamofobije.

U gostovanju na TV *Face*, u emisiji “Face to face”, 6. maja 2022. godine, bivši član Predsjedništva Bosne i Hercegovine Stjepan Kljuić iznio je uvredu muslimanima neprimjereno se izražavajući o hidžabu (pokrivanju tijela kod muslimanki) u kontekstu ministrice obrazovanja Kantona Sarajeva, nazivajući je “zabradenom”, i konstatujući da joj kao takvoj nije mjesto u obrazovanju i da djeci šalje neprimjerenu poruku.¹⁷ Njegovu izjavu osudila je Islamska zajednica¹⁸, Vlada Kantona Sarajeva, kao i brojni mediji i javne ličnosti.¹⁹

Tokom zasjedanja Dikasterija za međureligijski dijalog u Rimu, u svojem izlaganju 7. juna 2022. godine, nadbiskup Tomo Vukšić je izjavio da je “činjenica od ne male važnosti” da je, po rezultatima popisa stanovništva iz 2013. godine, Bosna i Hercegovina postala treća zemlja u Evropi s apsolutnom muslimanskom većinom, dodajući da trenutna politička karta Bosne i Hercegovine s dva entiteta “olakšava mnoge i česte manipulacije protiv hrvatske katoličke manjine”.²⁰ Iako je u ostatku svoga izlaganja govorio o katolicima u Bosni i Hercegovini, isticanje gornje činjenice i način na koji je prezentovana postavio je mnogo neodgovorenih pitanja, te je izazvao sumnju bosanskohercegovačke javnosti da je njegov govor – koji podsjeća na govor Orbana iz 2021. – politički motiviran, sadržavajući u sebi elemente islamofobije.²¹

- 17 Kljuić, sve po spisku: “Milanović politički mongoloid! Prije bih pucao u glavu nego pristao na Dayton”, dostupno na: <https://www.youtube.com/watch?v=uYWOtiCCqQQ>,
- 18 Reisul-ulema Kavazović o izjavi Kljuića: “Islamofobija u BiH je veća nego u evropskim zemljama”, dostupno na: <https://www.islamskazajednica.ba/index.php/vijesti/reisu-l-ulema/30535-reisu-l-ulema-kavazovic-o-izjavi-kljuica-islamofobija-u-bih-je-veca-nego-u-evropskim-zemljama>,
- 19 “Što mu je to trebalo: Izjava Stjepana Kljuića o ministrici Naidi Hota-Muminović naišla na brojne osude”, dostupno na: <https://www.oslobodjenje.ba/vijesti/bih/sto-mu-je-to-trebalo-izjava-stjepana-kljuica-o-ministrici-naidi-hota-muminovic-naishla-na-brojne-osude-757199>,
- 20 Nadbiskup Vukšić: “BiH je postala treća država Europe s apsolutnom muslimanskom većinom”, dostupno na: <https://bljesak.info/kultura/vjera/nadbiskup-vuksic-bih-je-postala-treca-drzava-europe-s-apsolutnom-muslimanskom-vecinom/385023>,
- 21 Prof. Senadin Lavić: “Zašto nadbiskup Vukšić upozorava na brojnost muslimana?” – dostupno na: <https://radiosarajevo.ba/metromahala/ja-mislim/prof-lavic-zasto-nadbiskup-vuksic-upozorava-na-brojnost-muslimanaa/459673>,

Jedan od slučaja koji je uzburkao bosanskohercegovačku javnost jest e-mail Miomirke Melank, zastupnice u Parlamentu FBiH, a koji je 21. juna 2022. godine došao u javnost. U njemu se izražava negodovanje zbog ezana, nazivajući ga “ispiranjem mozga” i “ideološko-propagandnim džinglom”. Nakon negodovanja javnosti, Melank se oglasila pravdajući se da to nisu njeni stavovi, nego je stav koji koristi u okviru istraživanja, a da ona nema ništa protiv ezana, te da je ezan dio njene kulture.²²

Kao i u prethodnim godinama, i tokom 2022. godine, član Predsjedništva iz reda srpskog naroda i sadašnji predsjednik bosanskohercegovačkog entiteta Republika srpska, Milorad Dodik, upućivao je uvredljive komentare na račun Bošnjaka, koje on namjerno naziva muslimanima: “Vidim da ovi tamo muslimani nešto se pate, ko će, šta će. Oni bi kao nešto određivali, ali mislim da oni nisu sada u poziciji da ništa određuju i da će blok Srbi – Hrvati politički odrediti ko će tamo od muslimana ući u zajedničke institucije. O tom ćemo pričati, a ne oni. Dakle, ovdje ćemo mi birati ko će ući, šta god oni misle o tome...”²³

22 E-mail o ezanu zastupnice Naše stranke uzburkao društvene mreže, oglasila se i Islamska zajednica – dostupno na: <https://www.klix.ba/vijesti/bih/email-o-ezanu-zastupnice-nase-stranke-uzburkao-drustvene-mreze-oglasila-se-i-islamska-zajednica/220622150>,

23 Vesna Rajnović, “Sve je žešći Dodikov križarski rat protiv Bošnjaka”, Al Jazeera Balkans, 13. 11. 2022, dostupno na <https://balkans.aljazeera.net/opinions/2022/11/13/dodikov-krizarski-rat-protiv-bosnjaka>

PRIMJERI POZITIVNOG RJEŠAVANJA PROBLEMA DISKRIMINACIJE

Dozvoljeno kupanje u burkiniju u bazenu u Vogošći

U bazenu koji pripada Javnoj ustanovi Kulturno-sportski centar “Vogošća” u Vogošći bio je na snazi pravilnik kojim se ne dozvoljava plivanje u burkiniju - kupaćem kostimu za pokrivene muslimanke. Takva odluka, prema mišljenju stručnjaka, dovodi do kršenja osnovnih ljudskih prava, a naročito prava učenica koje zbog ove zabrane nisu u mogućnosti prisustvovati obaveznim časovima plivanja, niti se učlaniti u školu plivanja. S druge strane, Olimpijski bazen “Otoka” omogućava kupanje u burkiniju.

Uprava bazena u Vogošći je u martu 2021. godine, nakon žalbe korisnica i podrške medija, izmijenila pravilnik koji je zabranjivao kupanje u burkiniju, i time omogućila korištenje bazena svim zainteresiranim, bez diskriminacije na vrstu kupaće opreme koju koriste.

Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine kojom je utvrđena povreda prava na slobodu vjere u vezi nošenja brade iz vjerskih razloga u Oružanim snagama Bosne i Hercegovine

Pozdravljamo odluku Ustavnog suda Bosne i Hercegovine br. U 9-21 kojom je utvrđena povreda prava na slobodu vjere po apelaciji Bakira Izetbegovića, a u vezi nošenja brade iz vjerskih razloga u Oružanim snagama Bosne i Hercegovine. Ustavni sud je na svojoj sjednici održanoj 2. 12. 2021. godine donio odluku kojom se utvrđuje da odredbe člana 12. st. 2. i 4. Pravila službe u Oružanim snagama Bosne i Hercegovine, broj: 06-02-3-4958/12, od 28. decembra 2012. godine, nisu u skladu sa čl. II/3.f) i g) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 8. i 9. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. Istom presudom se nalaže ministru odbrane Bosne i Hercegovine da, u skladu s članom 61. stav 4. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, najkasnije u roku od tri mjeseca od objavljivanja ove odluke u *Službenom glasniku Bosne i Hercegovine*, usaglasi član 12. st. 2. i 4. Pravila službe u Oružanim snagama Bosne i Hercegovine broj: 06-02-3-4958/12 od 28. decembra 2012. godine sa čl. II/3.f) i g) Ustava Bosne i Hercegovine i 8. i 9. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. U svojoj odluci, iz-

među ostalog, Ustavni sud ističe: “Stoga, slijedeći praksu iz predmeta U 8-17 Ustavni sud u okolnostima konkretnog slučaja ne vidi niti jedan razlog da odluči drukčije. Pozivajući se na razloge koji su navedeni u citiranom predmetu, Ustavni sud zaključuje da su apsolutnom zabranom nošenja brade vojnicima oružanih snaga BiH, dok su u službi i u uniformi, prekršeni pravo na privatni život i pravo na slobodu vjere zagaranirani članom II/3.f) i g) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 8. i 9. Evropske konvencije, budući da sporna mjera ne slijedi opće ciljeve propisane stavom 2. čl. 8. i 9. Evropske konvencije.”²⁴

Procesuirano djelo iz mržnje

Kantonalni sud u Travniku u predmetu br. 49 0 K 041 354 18 Kž donio je osuđujuću presudu za krivično djelo iz mržnje, te je optuženom izrečena kazna od deset mjeseci zatvora.²⁵ Presuda se odnosi na Miljenka Goluba. On je 5. augusta 2017. godine fizički napao Jasminu Kurtu i njenu maloljetnu kćerku iz Ostružnice, kod Fojnice. Jedini motiv napada na ženu i njenu kćerku je to što su nosile muslimansku mahramu (hidžab).

24 Odluka Ustavnog suda U-9/21 od 2. 12. 2021. par. 38.

25 Čl. 362 st. 2. a u vezi čl. 2. tačka 11. KZ FBiH.

PREPORUKE

Komisija za slobodu vjere daje sljedeće preporuke:

Nužno je čim prije potpisati ugovor između Bosne i Hercegovine i Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Potrebno je provoditi različite projekte i edukacijske programe u cilju podizanja svijesti o potrebi osude i prevencije kršenja prava na slobodu vjere u Bosni i Hercegovini.

Potrebno je skrenuti pažnju i prevenirati napade na objekte i imovinu vjerskih zajednica na cijelom području Bosne i Hercegovine, te napade na vjerske objekte, kroz izmjenu zakonskih propisa, tretirati kao krivična djela počinjena iz mržnje i osigurati postavljanje nadzornih kamera, naročito na mjestima ponovljenih napada, kako bi se njihov broj smanjio a počinioi lakše identificirali.

Potrebno je graditi uvjete za poboljšanje rada nadležnih organa kako bi počinioi napada na vjerske objekte bili strožije sankcionirani.

Potrebno je raditi na harmonizaciji zakonskih propisa u Bosni i Hercegovini s Evropskom konvencijom o osnovnim ljudskim pravima i slobodama, te Zakonom o slobodi vjere i pravnom položaju crkava i vjerskih zajednica, kao i s propisima i ustaljenom praksom Ujedinjenih nacija, Vijeća Evrope i OSCE-a kako bi sloboda vjere bila adekvatno osigurana i zaštićena.

S obzirom na to da su sve češće pritužbe na povredu vjerskih prava na radnom mjestu, predlažemo sljedeće:

Usvojiti zakonske odredbe koje bi omogućile neplaćeno odsustvo petkom za obavljanje džuma-namaza,²⁶ ili mogućnost da se taj sat naradi u toku sedmice.

Omogućiti obavljanje namaza/molitve na radnom mjestu, kada to uvjeti i radni proces omogućavaju, na način da se omogući pauza u trajanju od 10 min.²⁷

Pravila službe ili Pravila odijevanja u određenim institucijama da omoguće razumno prilagođavanje, uzimajući u obzir vjerske razloge.

26 Zakon o radu Federacije BiH sadrži ovu odredbu (čl. 44. navodi da je "poslodavac dužan" omogućiti radniku, na njegov zahtjev, odmor u trajanju od jednog sata za jedan dan u sedmici); međutim, zakoni o radu u RS-u i u Brčko distriktu nemaju takvu odredbu.

27 Guidelines for Legislative Reviews of Laws Affecting Religion and Belief usvojen od strane Venecijanske komisije na 59. plenarnoj sjednici (Venecija, 18-19. jun 2004), str. 15; file:///D:/MRV%20-%20Emir/Documents/ODIHR/guidelines%20Venecijanska%20komisija%202004%20vrijeme%20za%20dzumu.pdf

Predlaže se firmama, obrazovnim i drugim ustanovama da omoguće obavljanje namaza radnicima i učenicima na način koji ne remeti odvijanje radnog i nastavnog procesa.

Predlaže se ustanovama i firmama koje upravljaju bazenima, javnim kupalištima i lječilištima da omoguće kupanje u burkiniju.

KAKO PRIJAVITI KRŠENJE PRAVA NA SLOBODU VJERE

Kršenje prava na slobodu vjere prijavljuje se Komisiji za slobodu vjere Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini. Važno je što detaljnije opisati slučaj ili iskustvo kršenja slobode vjere. Možete poslati fax, e-mail, dopis ili lično dostaviti sve informacije vezano za slučaj kršenja slobode vjere.

Ako imate pitanja, možete nazvati na telefonski broj.

Više informacija o Komisiji nalaze se na internet stranici Islamske zajednice, odnosno na sljedećem linku: <https://www.islamskazajednica.ba/index.php/komisija-za-slobodu-vjere>

Kontakt podaci Komisije za slobodu vjere su:

Telefon: 033/289-700

E-mail: vjerskeslobode@rijaset.ba

Adresa: Kovači br. 36, 71000 SARAJEVO